

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

DSRIN-IV.050.134.2024
Warszawa, 09 sierpnia 2024 r.

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wystąpienie Pana Rzecznika przygotowane na podstawie publikacji dotyczących zmian wprowadzonych ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1606), dalej: „ustawa nowelizująca”, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Ustawa nowelizująca dokonała zmian m. in. w ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560), dalej: ustawa o ochronie małoletnich. Polegały one na zmianie brzmienia art. 21 ustawy o ochronie małoletnich oraz dodaniu do tejże ustawy nowych przepisów art. 22b i 22c, które wprowadziły do polskiego systemu prawnego **obowiązkowe** standardy ochrony małoletnich.

Kierując się systematyką ustawy, w pierwszej kolejności odniosę się do poruszonych w piśmie Pana Rzecznika problemów związanych ze stosowaniem art. 21 ustawy o ochronie małoletnich. Wymaga to jednak sięgnięcia do pierwotnego brzmienia przepisu.

Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym, w pierwotnym brzmieniu, weszła w życie dnia 1 października 2017 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 862). W tej dacie wszedł w życie także jej art. 21. Stanowił on wówczas, że przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich

lub z opieką nad nimi pracodawcy lub inni organizatorzy w zakresie takiej działalności byli obowiązani do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym. Od dnia 26 września 2019 r. sprawdzania należało dokonać także w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

Ustawą nowelizującą rozszerzono katalog aktywności, które determinują konieczność sprawdzenia przed nawiązaniem stosunku pracy lub przed dopuszczeniem do innej działalności, czy dane osoby, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności, są zamieszczone w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

Obecnie katalog określony w art. 21 ust. 1 ustawy wskazuje, że chodzi o takie aktywności jak wychowanie, edukacja, wypoczynek, leczenie, świadczenie porad psychologicznych, rozwój duchowy, uprawianie sportu lub realizacja innych zainteresowań przez małoletnich, lub opieka nad nimi.

Oznacza to zmianę w stosunku do pierwotnego przepisu **polegającą na dodaniu** do przedstawionego wyżej katalogu: świadczenia porad psychologicznych, rozwoju duchowego, uprawiania sportu lub realizacji innych zainteresowań przez małoletnich.

Na mocy nowelizacji w art. 21 ustawy o ochronie małoletnich nałożono obowiązki także na osobę, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności takiej jak wychowanie, edukacja, wypoczynek, leczenie, świadczenie porad psychologicznych, rozwój duchowy, uprawianie sportu lub realizacja innych zainteresowań przez małoletnich, lub opieka nad nimi. Osoba ta ma obowiązek przedłożenia pracodawcy lub innemu organizatorowi informacji z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za

odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.

Sprawdzenie danych z zakresu przestępstw opisanych w art. 21 ust. 3 ustawy o ochronie małoletnich odbywa się **w tych samych sytuacjach** co sprawdzenie w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Ustawa nowelizująca nie wprowadzała tutaj żadnych zmian, pozostawiono mechanizm funkcjonujący od 1 października 2017 r.

Mając na uwadze powyższe, w opinii Ministerstwa Sprawiedliwości, ustalając czy dana osoba podlega sprawdzeniu przewidzianemu w art. 21 ustawy o ochronie małoletnich, należy to czynić na identycznych zasadach jak **przed 15 lutego 2024 r.** To zaś oznacza, że obowiązek sprawdzenia aktualizuje się gdy **rzeczywisty zakres obowiązków** osoby, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności, będzie związany co najmniej z jedną z aktywności wymienionych w art. 21 ust. 1 ustawy o ochronie małoletnich.

W kontekście powyższego należy jednak podnieść, że prowadzony przez Ministerstwo Sprawiedliwości **od 15 lutego 2024 r.** (daty wejścia w życie znowelizowanego brzmienia przepisu) monitoring ustawy o ochronie małoletnich, doprowadził do konkluzji, że omawiany art. 21 powoduje trudności w jego stosowaniu. Poczynione przez Ministerstwo ustalenia pozwalają na wniosek, że występują one przede wszystkim w rozumieniu pojęć „dopuszczenie do działalności” oraz „opieka, edukacja, wychowanie i wypoczynek”. W opinii Ministerstwa przyczyną ujawnienia tych trudności dopiero teraz była niewystarczająca świadomość co do istnienia wymienionego art. 21, a w konsekwencji pomijanie realizacji obowiązków w nim określonych. Zmiana w tym zakresie zadziała się dopiero po uchwaleniu ustawy nowelizującej, nazwanej przez społeczeństwo „ustawą Kamilka”. Znalazła ona wyraz w dogłębnej analizie przepisu szerokiego kręgu podmiotów, a co za tym idzie zidentyfikowaniu problemów związanych z jego stosowaniem. Należy domniemywać, że gdyby miało to miejsce na przestrzeni sześciu lat obowiązywania art. 21, zostałyby one już wyeliminowane.

W oparciu o kierowane do Ministerstwa zapytania obywateli ustalono obszary wymagające interwencji legislacyjnej. W trosce o przejrzyste i jednoznaczne ustawodawstwo, tak istotne dla wszystkich obywateli: dorosłych oraz dzieci, które ustawa ma chronić, na moje polecenie, wszczęto prace legislacyjne, których celem jest usunięcie niejasności i zwiększenie funkcjonalności przepisów. Zakresem analiz objęte jest także rozszerzenie zwolnienia z obowiązku uiszczania opłaty za uzyskanie wypisu z Krajowego Rejestru Karnego. Należy jednak zaznaczyć, iż z uwagi na dotychczasową systematykę przepisów dotyczących opłat za wydanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego, podmiotowe lub przedmiotowe zwolnienie musi być dokonane w ustawie. To zaś nieodłącznie związane jest z procesem legislacyjnym.

Przechodząc do kolejnego zagadnienia, poruszonego w piśmie Pana Rzecznika – standardów ochrony małoletnich, pragnę podnieść, że jest to narzędzie oczekiwane i postulowane od dawna. Tytułem przykładu wskażę, że od kilku lat zabiegała o ich wprowadzenie Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, uzasadniając to ich skutecznością w ochronie dzieci. Standardy, stanowią bowiem zbiór zasad mających zapewnić bezpieczne środowisko dla dziecka i ustaloną *a priori* procedurę interwencji na wypadek ujawnienia krzywdzenia. Co istotne, opierają się na już obowiązujących przepisach i z tego względu określane są jako „instrument porządkujący”.

Na marginesie jedynie zauważam, że weryfikacja, o której mowa w art. 21 ustawy o ochronie małoletnich, może być oczywiście elementem standardów ochrony małoletnich, natomiast nie jest z nimi tożsama. Potwierdza to chociażby fakt, że art. 21 istniał zanim wprowadzono do ustawy o ochronie małoletnich obowiązek posiadania standardów.

Istotnym jest podkreślenie, że nie są one instrumentem nieznanym dotąd w Polsce. Zanim uchwalona została ustawa nowelizująca, na zasadzie dobrowolności, wprowadzały je przede wszystkim szkoły i przedszkola, niejednokrotnie wspierane przez organizacje pozarządowe. Z tego też względu istniały tutaj wzory i dobre praktyki. Promowała je chociażby wspomniana już Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. Niezależnie od tego, przygotowano również wytyczne do standardów.

Zgodnie z art. 22s. ustawy o ochronie małoletnich przy Ministrze Sprawiedliwości działa Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich, do którego zadań należy przygotowywanie wytycznych do opracowania standardów i aktualizowanie tych wytycznych co 2 lata. Wytyczne takie zostały przygotowane i udostępnione na podstronie Zespołu <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zespol-do-spraw-ochrony-maloletnich>.

Dodam, że Zespół do Spraw Ochrony Małoletnich przygotowuje kampanię informacyjną na temat standardów ochrony małoletnich, której celem jest pokazanie ich pozytywnego wpływu na ochronę dzieci, a tym samym odpowiedź na negatywny przekaz. Rozpocznie się ona w najbliższych dniach.

Dziękując Panu Rzecznikowi za wystąpienie, wyrażam przekonanie, że celem nas wszystkich jest zapewnienie dzieciom bezpiecznych warunków życia. Skoro zaś jednym ze środków do tego celu jest eliminacja określonego ryzyka oraz profilaktyka, to łącząc siły winniśmy działać, aby przezwyciężyć pojawiające się przeszkody. Jest to tym bardziej istotne, że w mojej ocenie, Polska dopiero wkracza na drogę skutecznej walki z przemocą wobec dzieci. Zapewne będzie to wymagało dalszych zmian, w tym wzmacniających podmiotowość dziecka i poszanowanie jego praw – praw człowieka, koniecznymi nawet jeśli będzie się to wiązało z określonymi obowiązkami po stronie nas – dorosłych.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/